

- Prilikom pripremanja teksta o, recimo, prednostima i manama života u imigraciji zabeležiti jezička sredstva kojima se izražava sopstveno mišljenje, a da to ne bude samo „ja mislim...“. „Smatram da...“, „Prema mom iskustvu... / Moje iskustvo kaže da...“, „Po mom mišljenju...“, „Moje je mišljenje...“, „Uveren/uverena sam da...“, „Sumnjam / ne verujem da...“ itd. I ovde je preporučljivo prvo usmeno uraditi vežbu na nekoliko primera, a onda dati zadatak da se u pismenom radu upotrebe najmanje tri izraza sa spiska.

# 15

## Podsticaji u radu na proširenju fonda reči II: rad na tekstu s prazninama, pokušaj zamene reči itd.

### Cilj

V. pod br. 14. Za razliku od tog rada na semantičkim poljima, ovde je reč o strože vođenim i zahtevnijim vežbama.

### 1. Tekstovi s prazninama

1–9. razr.

15 min.



Materijal:  
pripremljen tekst s prazninama

Rad na tekstovima s prazninama je u većoj meri pasivno-reproduktivan, tradicionalan oblik koji se često koristi i za kontrolu znanja. On doprinosi aktivnom širenju fonda reči jedino ako se reči vežbaju dodatno u oblicima koji su orijentisani na njihovu upotrebu.

Postupak: N priprema radni list s jednim tekstom u kojem pojedine reči nedostaju i moraju biti unesene u prazna polja („Tina u vrtu bere \_\_\_\_\_“; „Lisabon je \_\_\_\_\_ Portugala“). Moguće je upotrebiti i sliku kojoj treba dati „potpis“.

Tina u vrtu bere \_\_\_\_\_.

Lisabon je \_\_\_\_\_ Portugala.

Mama kupuje meso kod \_\_\_\_\_.

Volim \_\_\_\_\_ vodu.

Na \_\_\_\_\_ svira muzika.

Sutra \_\_\_\_\_ na more.

Vitez nosi \_\_\_\_\_.

mesar

piti

oklop

glavni grad

maline

putovati

radio

- Jednostavnija varijanta: reči koje treba upotrebiti navedene su ispod zadatka na papiru i treba ih samo upisati u odgovarajuća polja. Ova varijanta je pogodna za 1) prvi/drugi razred pri vežbama s jednostavnim rečenicama i rečima i 2) za nefikcionalne teme, uz pomoć kojih se uči specifičniji vokabular (npr. upotrebiti prave reči na pravom mestu u tekstu o obrađivanju poljâ, ili navesti delove tela na grafici, ili napisati imena reka na nekoj karti). Preduslov za ovu vežbu je da je sadržaj već obrađen u nastavi.

Dodatna vežba: Đaci treba sami da smisle rečenice u kojima će upotrebiti pobrojane reči.

- Teža varijanta: Učenici sami moraju naći reči. I ovde je preduslov da je sadržaj (kao i, eventualno, standardnojezički i ortografski pravilni oblici reči) već obrađen u nastavi. Kada je jasno koji pojmovi moraju biti upotrebljeni, ova vežba se može koristiti i za kontrolu znanja (npr. kod pojmova koji se uče u istoriji). U drugim slučajevima je moguće da su različita rešenja ispravna i o njima treba razgovarati na času (npr. „Dini je \_\_\_\_\_ kroz žbunje, bio je strašno uplašen.“ Rešenja: jurio, bežao, pobegao...). Moguće je upotrebiti i ilustraciju koju treba opisati rečima.
- Varijanta „Pesma / reči koje se rimuju“: treba dodati reči koje se rimuju. Primer za niže razrede: „Otvaram vrata / i vidim svoga \_\_\_\_\_“; u zavisnosti od nivoa znanja davati teže primere.
- Poseban oblik tekstova s prazninama – koji je dobar i za procenu jezičkog znanja – čine gramatički orijentisane vežbe. Pritom U treba na prazna mesta da napišu, npr., odgovarajuće nastavke za određene padeže („Toni se plaši besn\_\_ psa“, „Ljubim majk\_\_ u obraz“). Moguće je osnovni oblik reči dati u zagradi: „Žuza je bila u Italiji. Ona tamo često \_\_\_\_\_ (provoditi) raspuste.“ Rezultati nastavniku daju važne informacije o gramatičkoj kompetenciji svakog pojedinog učenika.

## 2. Pokušaj zamene reči

2–9. razr.

30 min.



Materijal:  
pripremljeni zadaci (v. desno)

Ova vežba od U zahteva da pokušaju određene reči u tekstu da zamene drugim rečima (često sinonimima). Na taj način se aktivno proširuje fond reči – pod uslovom da vežbu rade svi U i da se reči i kasnije ponavljaju i da se mogućnosti njihove upotrebe šire.

Varijante (u zavisnosti od težine i obima zadatka, moguće je raditi već od nižih razreda):

- N đacima daje papir na kojem je u tabeli u prvom polju zapisana jedna rečenica, npr.: „Danas gusto pada sneg“, ili „Moja majka često pije vodu iz plave čaše“ (svaka reč ili deo rečenice upisan je u posebno polje). Ispod te rečenice U treba u prazna polja da pišu rečenice ili delove rečenica sa sličnim rečima (ili rečima suprotnog značenja). „Juče je malo padala kiša“, „Tvoja sestra nikad ne pije čaj iz crvene boce“ itd.
- N đacima daje kratak tekst (1/2 strane, razmaci između redova su veliki) i sledeći zadatak: „Zamenite sve podvučene reči (ili sve imenice, sve glagole, sve prideve) nekom drugom rečju koja ima otprilike isto značenje!“
- Kao gore, ali sa zadatkom da reči budu zamenjene rečima suprotnog značenja („malecni pas“ → „ogromna mačka“; „čovjek je jurio kroz šumu“ → „žena je šetala po poljani“). Duhovita prerada tekstova (naročito dobro za rad u parovima): pisanje „suprotnih tekstova“ tako što će cela jedna priča (ili vest iz novina) biti pretvorena u svoju suprotnost.
- Kao gore, ali s fokusom na gramatici: „Zamenite sve imenice u jednini imenicama u množini; prilagodite i glagole!“, „Zamenite sve oblike glagola u prezentu oblicima u perfektu!“, „Zamenite sve prideve oblicima komparativa (dobar → bolji)“ i sl.
- Škola stila: N đacima daje jedan samostalno sastavljen tekst u kojem se mnoge reči ponavljaju i u kojem su mnoga mesta rogoibatna (npr. svaka rečenica počinje rečima „I onda...“, ili se često ponavljaju reči kao „ići“, „raditi“). Đaci udvoje ispravljaju tekst i na kraju se rešenja porede.
- Klasično prepričavanje je znatno proširen oblik pokušaja zamene reči. Pritom je zadatak da U neki tekst (priču, nefikcionalni tekst, epizodu, kratku bajku), koji su čuli 1–3 puta, prepričaju svojim rečima. Ovaj oblik vežbe nije posebno privlačan za U, zbog svoje donekle veštačke prirode, ali za proširenje fonda reči može biti od koristi. Varijante koje podstiču komunikaciju: svaki U dobija kratak tekst (npr. vest iz novina), čita ga dva puta i zatim ga prepričava. Posle toga se numerišu originalni tekstovi

